

MICHAL VIEWEGH

CUM SE EDUCĂ
FETELE
ÎN BOEMIA

Traducere din limba cehă și note de
Mircea Dan Duță

EDITURA ALLFA

VÝCHOVA DÍVEK V ČECHÁ

Michal Viewegh

Copyright © Michal Viewegh, 1994

All rights reserved.

CUM SE EDUCĂ FETELE ÎN BOEMIA

Michal Viewegh

Copyright © 2012 Editura **ALLFA**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României VIEWEGH, MICHAL

Cum se educă fetele în Boemia / Michal Viewegh;
trad.: Dan Mircea Duță. – București: ALLFA, 2012
ISBN 978-973-724-418-5

I. Duță, Dan Mircea (trad.)

821.162.3-31=135.1

Toate drepturile rezervate Editurii **ALLFA**.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată

fără permisiunea scrisă a Editurii **ALLFA**.

Drepturile de distribuție în străinătate aparțin în exclusivitate editurii.

All rights reserved. The distribution of this book outside
Romania, without the written permission of **ALLFA**,
is strictly prohibited.

Copyright © 2012 by **ALLFA**.

Editura **ALLFA**: Bd. Constructorilor nr. 20A, et. 3,
sector 6, cod 060512 – București
Tel.: 021 402 26 00
Fax: 021 402 26 10

Distribuție: Tel.: 021 402 26 30; 021 402 26 33

Comenzi: comenzi@all.ro
www.all.ro

Redactare: Justina Bandol

Tehnoredactare: Liviu Stoica

Corectură: Anca Tach

Design copertă: Alexandru Novac

I.

1. „Lucrul cel mai ciudat și care ne frapează cel mai mult atunci când începem să povestim ceva este vidul desăvârșit care se desfășoară în fața noastră. Întâmplările care s-au petrecut zac în jurul nostru, într-o masă omogenă și informă, fără început și fără sfârșit. Putem începe de oriunde...”

Věra Linhartová¹

În miercuria aceea, la ora la care m-am întors cu fetița de la școală, conținutul cutiei de scrisori se revărsa în adevăratul sens al cuvântului: pe lângă cotidienele *Štiri populare*, se mai găseau acolo un plic mare, maroniu, cu manuscrisul și corectura romanului meu, un alt plic, alb, adresat tot mie, și, în fine, un eșantion de publicitate dintr-un anumit produs al firmei Procter & Gamble, în punguța albastră din celofan care pe vremea aceea a provocat atâtea discuții². În timp ce încuiam cutia poștală, am observat că eticheta de hârtie cu numele meu era barată de o zgârietură apăsată, produsă, cel mai probabil, de cheia vreunui tânăr inamic al cadrelor didactice.

În plicul alb se afla o scurtă scrisoare de la Král³, milionarul local; îmi oferea „o muncă foarte bine plătită și care nu avea să-mi consume mult timp”.

---

¹ Scriitoare (n. 1938), întemeietoarea prozei experimentale cehe.

² La începutul anilor 1990, în fosta Cehoslovacie anumite firme depuneau în cutiile poștale eșantioane ale produselor lor, ambalate în punguțe albastre din celofan. Aceste „livrări nesolicitate” au fost considerate adesea ca o invadare a intimității personale sau familiale, ceea ce, adăugat la speculațiile privind calitatea îndoielnică a unora dintre produse, a iscat în societatea cehă dispute aprinse și uneori chiar scandaluri publice.

³ În limba cehă, numele milionarului înseamnă „rege”.

Cu alte cuvinte, începutul *acestei* povești nu zace într-o masă informă, în mijlocul unui vid desăvârșit, ci în ziua de marți, 16 iunie 1992, într-un plic alb din cutia noastră de scrisori.

— Ne-a venit ceva la poștă? ținū nevastă-mea să știe.

— Pentru mine, corectura romanului și „o ofertă de muncă foarte bine plătită“, îi spusei. Iar pentru tine, tampoane.

Le salut din inimă pe feministele cehoaice.

Mai târziu am citit scrisoarea cu mai multă atenție. Am presupus, în mod logic, că e vorba de a o medita pe Agáta. Dar m-a frapat un pic convingerea lui Král, neformulată ca atare, dar perceptibilă și evidentă, că îi voi accepta oferta; asta se vedea și din faptul că stabilise o singură dată pentru întâlnirea noastră. Involuntar îmi veni în minte un citat din Fitzgerald: „A presupus, cu dispreț, că duminică n-aveam nimic mai bun de făcut.“

— Accepți oferta? mă întrebă nevastă-mea.

Deocamdată, din tonul ei nu se cunoștea cum ar fi apreciat această variantă.

Ridicai din umeri.

— Parcă voiai să scrii un *roman postmodern*... observă ea cu ironie.

Eu eram însă mulțumit de replica aceea, fiindcă la fel de bine ar fi putut să spună că avem nevoie de fiecare bănuț.

Și una, și alta erau adevărate.

— O să vedem, spusei.

Nevastă-mea plecă la bucătărie. Eu luai manuscrisul cu corecturile și mă uitai peste primele pagini. Ba mai mult, pornii radioul și-l dădui tare, drept care nevastă-mea mă surprinse mai târziu executând mișcarea pe care eu o numesc în mod profan „unduire din șolduri în stil soul“. Mă urmări cu îngăduință, cu prosopul înfășurat în jurul capului.

— Ei bine, fie, recunoscui. Da, sunt bucuros.

— Noapte bună, mi se adresă ea pe un ton neutru.

„S-a acumulat enorm de multă oboseală din imaginile plătuite ale lumii și suspiciune față de tot ceea ce este născocit, chiar și (probabil pe nedrept) față de ce este secular, statornic și respectabil în arta literară... Ca urmare, au venit peste noi

vremuri stranii, când ne ploconim în fața literaturii faptului real, a artei și adevărului jurnalelor.“

Serghei Machonin¹

2. O spun fără ocolișuri, următoarea descriere a vilei lui Král (la fel ca și numele Král în sine) nu corespunde întru totul realității. Și aceasta întrucât acordul lui Král pentru publicarea povestirii de față a fost condiționat în mod ferm de pretenția lui ca eu „să iau măsuri“ care să facă imposibilă identificarea lui exactă. Pe de altă parte, aș vrea ca descrierea mea să păstreze și să redea *genius loci*² specific acestui cartier. De aceea voi menționa cel puțin faptul că zgomotul străzii principale din sectorul Praha-Zbraslav³ nu pătrunde până aici și că, în acest ținut al gardurilor ornamentale din fier forjat fixate în temelii de gresie, în spatele cărora, prin frunzișul des al arborilor de tuia, se zărește uneori câte un gazon cu o suprafață generoasă sau bordura albastră a unei piscine de grădină, unul din trei trecători plimbă pe trotoare un câine de rasă nobilă, purtat într-o lesă automată.

Tocmai în momentul în care constatam că numărul de stradă menționat în scrisoare coincide cu cel trecut pe stâlpul porții de la intrare, se auzi zgomotul neplăcut și strident al unor uși glisante care se deschideau. Ce-i drept, era vorba în mod evident despre o intrare pentru automobile (poarta de acces pentru persoane se afla în partea dreaptă). Totuși, uitându-mă în jur și nevăzând niciun vehicul, îmi imaginai că, probabil, fusesem deja observat de către cineva din spatele ferestrelor fumurii ale vilei și că acea poartă, acea vilă și, în general, acea *lume* se deschid tocmai – și numai – pentru mine. Ca atare, intrai în curte zâmbind *prieteneste* în direcția ferestrelor vilei, iar mâna mea stângă cu degetele larg desfăcute țâșni în sus, într-un gest de mulțumire studiat. (Da, remarc murmurul publicului cititor, dar declar în mod solemn că nu intenționez câtuși de puțin să-mi

---

¹ Literat ceh (1918-1995) de origine rusă.

² „Spiritul locului“ (lat. în original)

³ Cartier praghez de la periferie.

edific romanul pe acest gest de ingratitude, nici măcar dacă astfel mi-aș asigura *nemurirea*.) Nici până în ziua de azi nu-mi explic cum s-au petrecut lucrurile, dar în clipa următoare era să mă calce un Volkswagen Golf negru, decapotabil. Din instinct sării într-o parte, dar abia în momentul în care auzii scrâșnetul cauciucurilor pe pietriș. Mașina mă evită la mustață, descriind un arc de cerc strâns și rapid – motiv pentru care intră cu roțile din dreapta pe gazon –, apoi opri preț de o clipă ceva mai încolo. Deși era foarte cald, acoperișul nu-i fusese coborât, iar prin geamurile fumurii nu se vedea bine înăuntru. Totuși, pentru o fracțiune de secundă observai în oglinda retrovizoare chipul palid și concentrat, aproape sever, al Beătei: avea buzele strânse ferm, iar ochii îi erau ascunși după niște ochelari de soare. Se asigură că sunt în viață, schimbă viteza și dispăru în spatele vilei.

În urma roților se ridicase ceva praf.

Imediat după, încă înainte de a fi apucat să-mi pun ordine în gânduri și în senzații, un necunoscut mă atacă dindărăt, mă trânti la pământ și-mi răsuci mâinile la spate. De durere și de șoc scosei un țipăt.

— Să nu mai încerci chestii d-astea cu noi!

Proprietarul glasului își apăsa cumplit genunchiul în rini-chiul meu.

— Că noi nu suntem proști!

— Au!

— Sau tu așa ne crezi?

— Doamne-Dumnezeule! Aaau!

Glasul începu să rădă și i se alătură un al doilea. Erau voci de bărbați tineri.

— Deci, frățicule, cauți pe cineva?

Presiunea genunchiului nu slăbea deloc. În viața mea nu mai văzusem firele de iarbă de atât de aproape. Am încercat să ridic capul, ca să pot răspunde, dar mi l-au țintuit din nou la pământ. Cu mare efort, am tras de câteva ori aer în piept și mi-am bolborosit numele cu gura-n țărână.

— Nu cunosc, răspunse glasul pe un ton batjocoritor.

După șocul inițial mă apucă furia.

— La cinci și jumătate am întâlnire cu domnul Král! izbucnii, turbat de mânie. O întâlnire *anunțată!*

N-aș fi crezut vreodată că pentru doar câteva cuvinte ar putea fi nevoie de atâta efort.

— Da? zise glasul pe un ton de îndoială. Apăsarea asupra rinichilor dispăru, iar mâinile îmi fură eliberate. Și atunci de ce n-ați sunat ca orice om *normal*?

Mă ajutară totuși să mă ridic. Amândoi purtau cravată și erau destul de solizi. Mă scuturai de praf cu un aer jignit.

— Păi, pardon, zise al doilea, zâmbind.

În glasul lui nu era nici urmă de remușcare. Mă examină cu interes:

— Deci dumneavoastră sunteți *următorul*...?

Nu pricepeam.

— Cum adică, următorul?

Cei doi schimbară o scurtă privire.

Am fost condus până la scara de marmură care ducea la o vastă terasă de vară, mobilată cu un gust oarecum îndoielnic: două măsuțe albe din plastic, patru scaune violet, tot din plastic, și o umbrelă de soare portocaliu-verzuie. Îmi făcură semn să mă așez acolo.

— Baftă, zise cel cu părul de culoare deschisă.

— Și data viitoare să sunați, adăugă celălalt.

Tăceam posomorât. Cei doi plecară amuzați.

Urcai scările către terasă – pășeam cu o atitudine de demnitate forțată. Îmi fu însă greu să mă hotărâsc la care dintre mese să mă așez, căci una era pătată pe toată suprafața cu un fel de coc-teil de fructe, iar pe cealaltă se îngrămădea un amestec țipător de vase murdare, reviste ilustrate, creme de piele, agrafe de păr și gantere roz pentru aerobic. Iar peste toată această natură moartă trona suveran un uscător de păr marca Braun, solid și mai ales *în funcțiune*. Zumzăia surd și singuratic, săltând în aer fără încetare paginile revistei *Tina*¹. Prelungitorul care alimenta aparatul se pierdea undeva, prin spațiul ușii deschise, în adâncurile tenebroase ale vestibulului de la intrare.

---

¹ Revistă cehească foarte populară printre adolescente.

— Norocel! răsună voios, de pe undeva, glasul lui Král, dar în întunecimea aceea pe el nu-l puteam vedea. Răspunsei totuși:

— Bună ziua.

— Luați loc. Vin imediat!

Îl auzii urcând niște scări – probabil către un etaj superior. Deodată se trânti o ușă, apoi ajunse sunetul înăbușit al unor voci – a lui și a unei fete. Luai foehnul și începui să fac vânt de pe masă firimiturilor de chipsuri. Dedesubt, grădina *englezească* arăta cam neglijată: arbuștii ornamentali crescuseră exagerat, gazonul nu mai fusese tuns de mult, trandafirii din straturi erau încâlciți unul în celălalt, iar prin pietrișul alb al aleii de la intrare crescuseră pădăii și alte buruieni. În afară de asta, anumite lucrări – de pildă reparația zidului de sprijin din piatră sau tunsul gardului viu de lângă șosea – fuseseră făcute, inexplicabil, într-un mod cu totul diletant.

— Norocel! zise Král gâfâind. Mă bucur că ați venit.

Era un bărbat arătos, dar avea un aer obosit – impresie de care n-am reușit să scap niciodată de atunci. Agáta se hlizea în spatele lui:

— Bună ziua!

Parodie un fel de reverență caraghioasă, apoi se întinse să ia un pumn de chipsuri, răsturnând paharul cu coca-cola.

— Norocel, răspunsei conform obiceiului local.

Din cine știe ce motiv pe ea o pufni râsul. Câteva chipsuri mărunte aterizară pe mâneca sacoului meu de culoare deschisă.

— Agáta... o apostrofă blând Král.

— Pardon, zise ea. Apoi își aruncă saboții din picioare și execută rapid acolo, pe terasă, o serie de figuri de gimnastică – sfoara în față și roata. După care se încălță din nou.

— Nu vreți niște coca-cola? mă întrebă, politicoasă. Sau niște chipsuri?

— Să mergem în cabinetul meu de lucru, propuse Král.

Știam că își cumpărase vila în 1990, dar se putea ghici că nu locuia de mult aici și după felul în care pronunțase cuvintele „cabinetul meu de lucru“.

Nu-mi scăpă faptul că acest cabinet era încuiat, și probabil că numai de aceea înăuntru era ordine: obiectele de pe masa de

scris din lemn de stejar mordansat, așezate la locul lor, bibliorafturile și clasoarele de pe rafturi aliniată la același nivel, covorul de culoarea mierii aspirat, și nici măcar pe scaunul managerial, confecționat dintr-o combinație de lemn și piele veritabilă, nu vărsase nimeni niciun cocteil. Spațiul era dominat de arcul maiestuos al unei impozante lămpi de birou de culoare aurie. Trebuie să recunosc că, în ciuda unei anumite lipse de imaginație, cabinetul mă impresiona prin eleganța sa luxoasă.

— E frumos aici, îi spusei lui Král cu sinceritate.

Afirmația mea îi făcu vizibil plăcere. Turnă whisky scoțian în două pahare și, cu un gest un pic ostentativ, deschise ușița frigiderului încastrat, de unde scoase un pahar plin cu biluțe de gheață. Apoi se așază în fața mea.

— Am citit cartea aia a dumneavoastră... *Opinii despre crimă*¹... parcă așa-i zice...?

— Da.

— Mi-a plăcut.

Mie, biroul tău, ție, cartea mea.

— Mulțumesc.

— Și fiica mea scrie, așa, un pic.

— Adevărat?

— Ar putea s-o ajute să se cunoască mai bine, aruncă Král ca din întâmplare, cu un aer meditativ. Avea privirea ațintită undeva asupra mesei. Când ridică ochii către mine, înțelesei din expresia feței lui că remarcă anterioară fusese, probabil, o întrebare.

— Sigur, îi spusei. Precis.

Dădu din cap în semn de aprobare. Mi se păru chiar că s-a însuflețit dintr-odată.

— De fapt, cam are nevoie de asta, zise. De o mai bună cunoaștere de sine, vreau să spun. Trece acum printr-o perioadă *critică*.

— Eu așa spune că e în grafic cu toate, îmi dădui eu cu părerea. Apoi, cu un zâmbet: Exercițiile le face foarte bine.

Král mă privi stupefiat.

---

¹ Prima povestire publicată de Viewegh.

Ceva nu rima aici.

Era clar că se referea la Beáta.

Desigur, fusei un pic surprins. Ca un negustor profesionist ce era, Král se folosi imediat de momentul meu de șovăială.

— Așadar, începui eu energic, ce-ai spune să faceți cu ea un *curs de creație literară*?

— Păi...

— Să discutăm concret: ai veni aici de patru ori pe săptămână, de luni până joi, pentru, să zicem, două ore. În weekend plecăm din oraș, așa că, bineînțeles, vinerea, sâmbăta și duminica veți avea liber.

Ca *profesionist* în ale limbii cehe, nu puteam să nu observ trecerea de la condițional la viitor.

— Dar asta înseamnă foarte mult timp, e vorba de opt ore pe săptămână, ripostai șovăielnic. Tocmai acum lucrez la corectura romanului meu și nu știu dacă...

— Două ore pe zi înseamnă prea mult? Știți câte ore pe zi lucrez eu? Douăsprezece, uneori și cincisprezece.

Se ridică și se așază la masa de scris.

— Nu e vorba despre o *meditație* obișnuită și plictisitoare... Conținutul cursului depinde numai de dumneavoastră. Puteți – mai mult sau mai puțin – să faceți ce vreți. Ba chiar nimeni nu zice că va trebui să discutați despre creația literară numai la noi acasă...

Se uită lung la mine până când dădui din cap că accept.

În aer plutea o schimbare.

Iar apropierea unei schimbări – indiferent de cum s-a dovedit ea a fi până la urmă – a trezit în mine întotdeauna sentimentul irațional al unei *așteptări pline de bucurie*.

— Și cu asta am ajuns la capitolul remunerație, spuse Král. Se îndepărtă de masă pe scaunul său cu roțile, se întinse după un notebook aflat destul de departe și se apropie din nou, timp în care deschise și porni notebook-ul și îl așază pe birou, iar degetele mâinii lui drepte se instalară deja pe mica tastatură. Îmi trecu prin cap că mișcărilor lui nu le e străină o anumită dimensiune *coregrafică*.

— Deci, cam la cât v-ați gândit?

Fără voia mea, roșii ușor. În conformitate cu Decretul Guvernului Republicii Cehe din 22 aprilie 1992 cu privire la remunerarea angajaților din domeniul bugetar și ai altor organizații, salariul lunar brut care mi se cuvenea era de 3.680 de coroane¹, iar într-un clasament a cincizeci de profesii publicat în presa cotidiană, lefurile profesorilor se aflau pe locul 49.

— V-ați gândit la vreo sumă? repetă Král întrebarea, pe un ton binevoitor.

— Nu.

— Varianta mea este următoarea: opt mii pe lună în mână, plus eventual ceva de genul unor *prime pentru realizări deosebite*.

Îmi spusei cu tristețe că n-ar fi trebuit să-mi facă asta. Nu era cinstit.

— Batem palma? întrebă Král.

Apreciam faptul că, după atâtea propoziții enunțiative, urmează, în sfârșit, o întrebare absolut normală.

Îmi luai inima în dinți și-i cerui timp de gândire trei zile.

La asta nu se aștepta.

— Fie, acceptă el indispus.

3. Nici eu nu mă simțeam grozav. Am memorat și convorbirea, și scrisoarea și mi-am dat seama din ce în ce mai clar cât de puternică și de trufașă era – și probabil că este și acum – convingerea lui Král că, pentru opt mii de coroane, *un tânăr profesor și scriitor ceh* lasă imediat totul la pământ pentru ca, timp de patru seri pe săptămână, să-și piardă timpul cu încercările literare de doi bani comise de fetița cea mare a lui tăticu'. Într-un anumit sens, era foarte jignitor. M-am hotărât să mă dedic, începând chiar de a doua zi, *mobilizării mândriei mele profesionale*.

Însă nu era deloc simplu. Dacă lucrați la o școală, iar directorul e o persoană a cărei supremă realizare intelectuală o reprezintă lucrarea de diplomă, veche de un sfert de secol, cu titlul

---

¹ La vremea aceea, mai puțin de 200 de dolari.

Ținuta elevilor și a elevelor în orele de educație fizică, mândria dumneavoastră profesională scade considerabil.

— Bună dimineața, zisei, intrând în cancelarie.

— O dimineață bună îți doresc, îmi răspunse colegul și amicul mai în vârstă Jaromír Nadaný¹.

Părea bine dispus, ceea ce nu se întâmpla întotdeauna. (Încercam să-i înțeleg capriciile și dispoziția schimbătoare. De obicei îmi reușea cu atât mai bine cu cât erau mai *plastice* imaginile pe care izbuteam să mi le formeze despre cum trebuie să arate zilele și săptămânile în șandramaua aia a lui, în care singura ființă vie afară de el însuși era o pisică neagră. „Ultima mea pisică“, zicea uneori Jaromír.)

— Aaa, bună dimineața, zise colega Irenka.

— Bună dimineața, zise colega Líba.

— 'Neața! zise colega Lenka.

Colega Chvátalová-Suková nu scoase niciun cuvânt. În loc să salute, se uită la mine ca un șofer la ariciul pe care tocmai îl călcase pe șosea. După care în ochii ei reveni expresia inițială de preocupare, și continuă să scotocească prin dulapurile din cancelarie. Într-un sfârșit se îndreptă de spate.

— Lenička! Libuška! Irenka! strigă ea apoi, parafrazând într-un stil extrem de personal celebra trinitate din poemul lui Mácha². N-aveți din întâmplare o cutie de cafea?

— Nu.

— Ți le-am dat pe toate, Miluška, îi explică Irenka.

În ochii Miluškăi apăru o expresie de disperare absolută, ceea ce îndreptătea bănuiala că directorul avea să plece la pescuit încă în cursul dimineții, poate chiar atunci, imediat. Lui Jaromír i se făcu milă; își scutură praful de nes în punguța din plastic în care își adusese gustarea și-i oferii Miluškăi în tăcere recipientul gol.

---

¹ În ceală numele înseamnă „dotat“, „talentat“.

² Karel Hynek Mácha (1810-1836) – scriitor, actor, pictor și poet romantic ceh, întemeietor al poeziei cehe moderne. Viewegh face aluzie aici la cel mai cunoscut titlu din creația sa, poemul romantic *Mai*.

— Dacă-i mică, tot degeaba, observă Chvátalová-Suková fără a-și da la iveală satisfacția. Apoi luă cutia de cafea și lopata provenită din dotarea armatei americane și plecă grăbită în curtea școlii. Pașii ei și gesturile pe care le făcea cu mâna marcau ritmul unei teme muzicale de nimeni auzite, răsunând undeva sub arca-da craniului ei.

Ieșirăm pe culoar și ne adunărăm în jurul ferestrei. Miluška umbla grațioasă prin iarba plină de rouă.

— *Odă bucuriei*, își dădu cu presupusul Lenka în timp ce jos, sub noi, doamna profesoară săpa deja cu râvnă printre răzoare. Pe chipul ei se puteau citi fără greș momentele în care di-buia câte o râmă. Miluška păresea imediat răzoarele lipsite de perspectivă, adresându-le o privire încărcată de reproșuri mute. Trebuie spus că se mișca foarte repede.

— Ba e *Zborul bondarului*, spuse Líba.

De jos, dinspre vestiare, urca deja către noi binecunoscuta larmă de dimineată. Din păcate, printre primii elevi sosiți era și Agáta. Cum mă văzu, chipul i se luminează.

— Bună ziua! strigă ea cu o intensitate exagerată în glas.

— Salut, îi răspunsei pe un ton rezervat. Încercai să-mi urmez colegii către ușa cancelariei, dar Agáta mi se așeză practic în cale. De sub tricoul negru i se vedeau marginile de dantelă ale unui furou apretat. Zâmbea cu drăgălășenie și nu mă slăbea o clipă din ochi.

— Ei, cum stă treaba? mă întrebă pe un ton blând, *matern*.

— În niciun fel. Vezi că-ți atârnă lenjeria.

Se prefăcu că nu mai auzise niciodată ceva atât de amuzant.

— Așa se poartă, zise în cele din urmă, pe un ton autoritar. După care, rotind de câteva ori prin aer rucsacul cu rechizite, îl aruncă pe culoar, în direcția clasei ei.

— Bravo, îi spusei cu un aer oarecum agasat. Ai nevoie de ceva?

— Eu?

Uimire în ochii ei inocenți.

— Nu...

— Atunci avansează pe interval, îi spusei, deși evitasem întotdeauna să folosesc această *expresie glumeață*.

Când nu știm cum să ne descurcăm cu ei, îi trimitem în clasă.

— Tata vă transmite salutări, făcu Agáta cu un aer jignit.

Simții în spate privirile colegelor.

— Mulțumesc.

Închisei repede ușa.

— Te-ai pus pe afaceri? îmi aruncă Irenka.

Observație inspirată de râme:

Când colega Chvátalová-Suková dădea peste exemplare neobișnuit de mari, se întâmpla uneori ca, exclusiv din cauza elanului în muncă, să le rupă atunci când le scotea din pământ. Din asta se pot trage anumite învățăminte. Povestirea de față este una adevărată, la care am ajuns să particip printr-o întâmplare fericită (și, din nou, cred că numai un alt scriitor ar fi capabil să înțeleagă fericirea autorului căruia, într-o vreme a neîncrederii totale în ficțiune și în lumile plăsmuite, destinul i-a dăruit o *întâmplare autentică*), dar, într-un anumit sens, nu reprezintă altceva decât o *râmbă umflată*. Dacă vreau să iasă *întregă*, trebuie să procedez cu maximă prudență.

Apropo: lopata cu ajutorul căreia Chvátalová-Suková dezgroapă momeala de pescuit nu este una obișnuită. La fel cum nici automobilul de teren Jeep care, de astă-primăvară, staționează în zilele de lucru în fața școlii nu este unul obișnuit. Dacă aș declara acum că Jeep-ul și lopata provin din dotarea pușcașilor marini americani, m-aș expune riscului ca această afirmație să fie luată drept născocirea nesăbuită a unui individ care fabulează necontrolat. De aceea, prefer să reproduc în totalitate un articol publicat sub titlul O IDEE BUNĂ în numărul 4/1992 din *Gazeta de Zbraslav*, la pagina 3:

„Spiritul întreprinzător al directorului Școlii generale Vladislav Vančura¹ din Zbraslav a repurtat luna trecută un nou succes. Dintre toți directorii de școli generale din sectorul Praga 5, dânsul a reacționat primul la o ofertă a Ambasadei Americane. Este

---

¹ Vladislav Vančura – scriitor, dramaturg și regizor de film ceh, executat în 1942 în cursul represiunilor inițiate de naziști în Cehia ocupată.

vorba despre vânzarea la prețuri avantajoase a unor echipamente și instrumente care nu mai fac trebuință unui contingent al armatei americane pe cale de a părăsi teritoriul Germaniei. În acest fel, școala noastră a achiziționat la prețuri foarte mici (întrucât marfa a fost scutită de taxele de import, de taxa pe valoare adăugată și de taxa pe cadou) opt scări rabatabile, care se pot folosi pe post de spaliere, afeturi cu trei picioare, utilizabile ca suporturi pentru tablele mobile, un set de încălțăminte și haine de lucru și un automobil de teren marca Jeep la mâna a doua. Este încă o dovadă convingătoare că e mai bine să acționezi decât să stai cu mâna întinsă... Felicitări!“

Exact la ora opt fix se sună pentru a doua oară.¹ Miluška încă nu se întorsese.

— Tacă-ți pliscu’! apostrofă Lena clopoțelul.

— Gata, se și sună? oftă Líba.

— Nu există aventură mai mare ca drumul spre cunoaștere, declară colegul Jaromír.

Dar motorul Jeep-ului care porni să duduie sub ferestrele cancelariei dovedi în clipa următoare că drumul către Orлік² poate fi chiar mai aventuros. Privirăm cu toții precauți pe fereastră: directorul Naskočil, îmbrăcat în ținuta sa preferată, uniforma de lucru a sergentului L. Wright (din rațiuni necunoscute, directorul refuzase să îndepărteze de pe veston eticheta cu numele fostului proprietar), împărțea ultimele indicații celor doi băieți aflați pe platforma din spate a vehiculului – elevul Havlíček, a cărui misiune oarecum cronică era de a-l iniția pe domnul director în problematica utilizării calculatorului (probabil în scurtele pauze dintre două porniri succesive ale motorului), și elevul Lázňovský, care în acel moment ținea în mână bețele de undiță și un sac al-

---

¹ În perioada în care se desfășoară acțiunea romanului, în școlile din Cehia „a doua sonerie“ se adresa în principal cadrelor didactice, reprezentând semnalul că profesorii trebuie să intre la oră.

² Baraj pe râul Vltava, destinație de agrement foarte populară în Boemia centrală.

bastru. În interiorul sacului se afla precis și paharul din sticlă al lui Jaromír, în care se răsuceau și se încolăceau rămele Miluškăi.

— De ce Lázňovský? întrebai.

— Fiindcă nimeni nu se pricepe mai bine să descurce țiparii înnămoliți în minciog, mă informă Liba.

— Aha...

— Bineînțeles, cu excepția Miluškăi.

Conform orarului în vigoare în acel an școlar, prima oră vinea avea compunere și exerciții de stil la clasa a VIII-a C, unde pentru al patrulea an consecutiv eram și *diriginte*. (Voi prezenta măcar pe scurt câteva detalii despre clasa mea: unii elevi erau, ca să mă exprim într-un mod simplificat, cam *problematici*, și am căutat mult timp o metodă de a construi o relație cu ei; totuși, chiar și în anii în care ne înțelegeam destul de bine, toată clasa era apucată din când în când de un fel de nebunie colectivă, timp în care, de cele mai multe ori, elevii aruncau prin clasă sau zdrobeau de podea bucăți de cretă colorată ori, cu ajutorul unei portocale răskoapte, împodobeau pereții proaspăt văruiți cu modele grafice originale; când intram după aceea în clasă, furios, lăsau ochii în jos, încă transpirați și gâfâind; iar dacă îi apucam nervos de bărbie și îi obligam să mă privească, în ochii lor era numai nevinovăție copilărească.) Dar să ne întoarcem la ora de compunere. Bineînțeles că *debordam de elan și în mine clocoteau șuvoaie întregi de idei, iar incredibila bogăție și diversitate a exercițiilor pregătite de mine le prezenta în permanență elevilor uluiți limba maternă ca pe un excepțional și eficient instrument al autocunoașterii...* Altfel spus: prețul care trebuie plătit dacă alegi să povestești la persoana întâi este imposibilitatea de a descrie veridic eventualele reușite în activitatea la clasă.

— Înlocuiți verbele din propozițiile următoare cu interjecții corespunzătoare, citi Marcela cerința următorului exercițiu. Exemplu: Broasca *a sărit* în apă. – Broasca – *bâldâbâc!* în apă.

— Este chiar jgignitor de ușor, spusei. Să vă văd. Radek, începe tu.

— Cerbul *a sărit* peste gard, citi elevul Radek Zelený, apoi stătu și se gândi. Cerbul – *bâldâbâc!* peste gard.

Perlă de școlar. Chiar și un intelectual lipsit de aroganță ar surăde cu îngăduință. (Din curtoazie, intelectualul *praghez*¹ s-ar preface, cel mai probabil, că n-a auzit, la fel ca atunci când, în prezența lui, vreun biet semidoct ar stâlci în mod neintenționat numele lui Jorge Luis Borges.) Mi-e foarte clar. Așadar, încă o perlă de școlar – cred că nimeni nu mă mai poate scăpa de „umoristul superficial”² care sunt.

În dimineața aceea am mai primit de două ori semnale indirecte de la viitoarea mea elevă.

Mai întâi în timpul unei pauze când, hoinărind aiurea pe culoar în cadrul așa-numitului „serviciu de supraveghere pedagogică”³, am descoperit într-o gazetă de perete o schiță veche de-a Beătei – o desenase prin clasa a opta. Era o schiță în cărbune, o lucrare reușită care conținea numai *o mână stângă*, fără îndoială a autoarei. Atunci mi-a trecut prin cap că înfățișarea acestei fete îmi este dezvăluită oarecum „pe bucăți”, precum în testele de tip puzzle cu imagini dintr-o cunoscută emisiune-concurs de televiziune; aflasem deocamdată numai o parte a feței ei, reflectată în oglinda retrovizoare, și o schiță veche de șase ani reprezentând mâna ei stângă – și am constatat, surprins, că în mine crește o curiozitate stupidă.

Apoi, la unu și jumătate, Král mă aștepta în fața școlii.

4. Stătea în mașina lui, un Audi turcoaz. Pe șofer îl știam deja; era unul dintre bodyguarzi. Agăta stătea în spate și înfruntau observațiile colegilor adunați în număr mare în jurul automobilului.

Král îmi ieși înaintea zâmbind.

---

¹ Aluzie la presupusa aroganță „egocentrică” a intelectualilor praghezi, în opoziție cu modestia celor din provincie.

² Aluzie la reproșurile unor critici care insistă să vadă în opera lui Viewegh produsele ieftine ale unui umorist superficial.

³ Activitate a cadrelor didactice în timpul pauzelor, constând în supravegherea elevilor pe culoar sau în curtea școlii.

— Norocel. Mergeți acasă? Vă ducem noi.
Arătai înspre cantina școlii:
— De-abia acum merg să iau prânzul.
— Și noi mergem să luăm prânzul.
Nu reacționați.
— Ce e azi în meniu?
— Supă de roșii, îl informă unul dintre băieții care luaseră
deja prânzul.
— Bleaaaah! făcu Agáta din mașină. Bleaaaah!
Imita foarte bine – și asta era neplăcut.
— Agáta..., o admonestă blând Král, cu un zâmbet de îndră-
gostit. Apoi se întoarse din nou către mine. Știți ceva? Vă invit
să luați prânzul la noi.
— Dar îmi place foarte mult supa de roșii, răspunsei eu ve-
sel.
Pentru prima oră în viață înțelegeam cum se simte secretara
când o invită șeful la masă.
— Lăsați-o încolo de supă de roșii.
Zâmbea prietenos.
— Pentru prima oră în viață înțeleg cum se simte secretara
când o invită șeful la masă.
De pe locul său, șoferul se aplecă puțin în afară.
— Cum se simte?
Colțurile gurii lui schițară o grimasă specifică, în așteptarea
unei anecdote savuroase. Dar era încă prea repede ca să accept
că mi-ar putea deveni prieten.
— Ca o tâmpită.
— Aha, am înțeles, spuse el dezamăgit.
— Dar acum e vorba despre cu totul altceva! își exprimă
Král dezacordul, deși pun pariu că de fapt comparația mea îl fla-
tase.
— Adevărat?
Mă privi drept în ochi.
— Bineînțeles.
Îmi desfăcui brațele a neputință.
— Fie.
Mă așezai în spate, lângă Agáta.

— Supă de roșii! Bleaaah! făcu ea din nou.

— Bleaaah! făcu și Král.

— Bleaaah! făcu și șoferul.

Și pornirăm.

Mergeau destul de încet, de parcă ar fi vrut să-mi dea timp să apreciez motorul puternic și silențios, suspensiile ireproșabile, interiorul capitonat cu tapiserii de o catifelată delicatețe și răcoarea plăcută furnizată de aparatul de aer condiționat. Se vede treaba, însă, că domnul Král nu găsea entuziasmul și uluirea mea suficient de convingătoare, întrucât consideră necesar să-și etaleze și *telefonul mobil*: cu prefăcută nervozitate sună la un număr oarecare – era un apel *urgent*; dar, cum nu-i răspunse nimeni, trebui să se mulțumească să-și sune doar soția, pe care o informă că aduce acasă un musafir.

— Mai pune un tacâm la masă, ordonă el cu blândețe. Înșă doamna Králová, a cărei voce se auzea fără probleme, nu pricepu, și apoi se și cam îmbufnă. Reacția ei puna sub semnul îndoielii într-un mod destul de grăitor sensul și rostul acestui apel, în momentul în care de sufrageria din apartamentul lor ne mai despărțeau numai câteva sute de metri.

Luarăm masa numai eu și Král – Agáta și șoferul dispăruseră pe neobservate. De asemenea, nu era nici urmă de Beáta, dar, cum se vedea bine că domnul Král nu simte deloc nevoia să comenteze în vreun fel absența ei, nici eu nu pusei întrebări. Două aperitive mă destinseseră îndeajuns, dar tot rămăseși cu ochii în patru. După supă, Král ieși pentru o clipă, timp în care eu examinai din geamul sufrageriei partea de grădină pe care încă n-o văzusem. Și aici lucruri ciudate îmi izbiră privirea: cioturi de arbuști ornamentali tunși de un amator, răzoare năpădite de iarbă, agriși și coacăzi cu rădăcinile complet descoperite. Dar încununarea tuturor acestora erau cutiile din lemn pentru compost, strivite și răvășite, peste care se îngrămădea un amestec inexplicabil de ramuri, lut, cutii de carton, pietriș și fire de sârmă.

— Grădinarul dumneavoastră e un criminal, îi spusei lui Král când se întoarse.

— Nu-mi place genul ăsta de glume, îmi răspunse pe un ton neașteptat de dușmănos.

Nu pricepeam ce vrea.

— Nu înțeleg...

— Nu știi cine și ce v-a spus, declară el glacial. În orice caz, potoliți-vă cu chestiile astea.

— Am vrut numai să spun că grădina...

Mă fixă cu privirea. O privire urâtă. „Doamne, ce se întâmplă aici?“ mă întrebai.

Tensiunea era insuportabilă.

— Fie, zisei.

Îmi alegei cuvintele cu prudență.

— Dacă v-am jignit cu ceva, vă rog să mă iertați.

Plin de noblețe, încuviință din cap. Cine naiba se credea? Nu-mi putui reprimă un anumit chef de ceartă:

— Atunci las deoparte grădina și mă voi limita numai la observații de natură *pedagogică*, începui pe un ton ofensiv. În primul rând, și eu îmi aștept fiica în fața școlii, deși majoritatea colegelor ei merg de multă vreme singure acasă. Așa că aș fi ultimul care să nu manifeste înțelegerea necesară pentru acest gen de *grijă părintească*. Dar, fără discuție, s-o așteptați într-o mașină de lux e o tâmpenie. Și așa nu-i e ușor la școală din cauza dumneavoastră, dar cu acest palat pe roți îi îngreunați și mai mult situația. În al doilea rând, un *tată cu vederi largi* este în mod sigur o persoană destul de simpatcă, dar prin această *toleranță fără margini* și această *adoratie irațională* lucați cu propria dumneavoastră mână la apariția problemelor pe care le veți avea în viitor cu Agáta și pe care, dacă pot să zic așa, le aveți poate astăzi cu Beáta.

Răsufli un pic.

Král mă urmărea îngândurat. „Oare o să mă dea afară?“ mă întrebai în gând.

— Poate că sunt într-adevăr prea *moale*, reflectă el surprinzător de calm.

Stătea în dreptul ferestrei și se uita afară. Fără îndoială, îl preocupa ceva.

— Nu poate să vină singură de la școală. Înțelegeți un lucru: dacă aveți ceva bani, oamenii vă invidiază numai așa, un pic. Dar dacă sunteți *cu adevărat* bogat, aveți, din păcate, și inamici *veritabili*.

— Asta cred, zisei pe un ton conciliant.

— Ia ascultați aici, spuse el dintr-odată, neobișnuit de încet. Acceptați oferta asta.

Iar eu de colo:

— Bine, dom'le, fie.